

УДК 792.8(477): 793.31(=161.2)

Владислав ЄФІМОВ, магістрант кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (науковий керівник – заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Петро ГОРГОЛЬ)

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ ЯК НЕВІД’ЄМНА ЧАСТИНА СВІТОВОЇ ХОРЕОГРАФІЇ

Розглянуто значення народно-сценічного танцю ХХ – початку ХХІ століття для духовного і культурного розвитку українського народу. Окреслено вплив народно-сценічного танцю на світову хореографію. Виокремлено взаємозв’язок розвитку української етнічності та народно-сценічного танцю як частини культурної спадщини українців.

Ключові слова: *танець, народно-сценічний танець, український народно-сценічний танець, світова хореографія*

У сучасних умовах стирання кордонів і меж між державами, необхідно як ніколи сприяти збереженню та розвитку національної культури, зокрема і українському народно-сценічному танцю. Тому важливою складовою відродження традицій є проблема усвідомлення унікальності та неповторності духовних надбань свого етносу. Сьогодні актуальним є наукове осмислення розвитку різних видів мистецтва українського народу. Серед інших видів мистецтва, важливе значення має народна хореографічна культура, а особливо народно-сценічний танець.

У науковій літературі розробка проблем розвитку українського народно-сценічного танцю здійснюється в історико-аналітичному, проблемно-теоретичному, фольклорно-етнографічному та науково-методичному напрямках. Історико-аналітичний репрезентований дослідженнями А. Гуменюка, М. Максимова, Г. Боримської. Дослідження теорії хореографічної культури представлені працями Ю. Станішевського, Т. Чурпіти, Р. Малиновського. Процес сценізації українського народного танцю проаналізовано у працях В. Верховинця, А. Гуменюка, К. Василенка. Незважаючи на значний доробок у вивченні особливостей українського хореографічного мистецтва достатньо багато питань потребують більш детального вивчення, зокрема і дослідження культурологічних аспектів українського народно-сценічного танцю на зламі ХХ–ХХІ ст.

Мета статті – дослідження розвитку українського народно-сценічного танцю ХХ – початок ХХІ ст., як невід’ємної частини світової хореографії.

У народній художній культурі народно-сценічний танець по праву займає одне з центральних місць. Особливе значення цей вид мистецтва набуває в поєднанні з піснюю. Її зв’язок з музичним фольклором наклало відбиток на характер і стиль танцю, визначивши особливості регіональної манери виконання,

наповнивши його змістовністю і сюжетністю, емоційною виразністю і співучою пластикою.

Суть народного традиційного мистецтва полягає в спадкоємності, безперервності існування у часі. Воно тісно пов'язане з життям та побутом людей, їхніми звичаями, природою. Українська народна творчість виникла і збагачувалася одночасно з історичним розвитком українського народу. Вона є тією вихідною точкою, з якої починається історія української культури, а отже – й історія українського народно-сценічного танцю.

Серед культурних надбань нашого народу значне місце належить традиційній народній хореографії, позаяк вона розкриває характер народу, у художніх формах відображає явища, взяті безпосередньо з його побуту й праці [7].

Грунтуючись на дослідженнях мистецтвознавства, етнографії й фольклористики К. Ю. Василенка [1, 2], А. І. Гуменюка [4, 5] та ін., можна стверджувати, що єдиним джерелом виникнення різноманітних видів мистецтва, зокрема вокальної й інструментальної музики, танцю в ХХ – початок ХХІ століття, була синкретична народна творчість. Особливо обрядові й трудові, купальські та весільні пісні, веснянки, що збереглися з іграми, танцями, хороводами.

Одним з її фундаторів, який очолив когорту дослідників історико-культурної генези народного танцю в Україні, був В. Верховинець, видатний український фольклорист, етнограф і хореограф, зазначав, що українське хореографічне мистецтво має вивчати народний танець «...з його мальовничими фігурами й широкою, нічим не обмеженою фантазією думок», який «...перейнятий духом веселих танцювальних пісень, повних кипучості, енергії, бадьорості та невимушеної широкі розваги справжнього народного життя» [3, с. 23].

Кім Василенко у фундаментальній праці «Лексика українського народно-сценічного танцю» підкреслює, що в хореографічному мистецтві основним матеріалом для створення образу є лексика танцю, причому образність лексики залежить не лише від її якостей, а від ідейного змісту, асоціативного ряду, вираженого за допомогою зримих засобів – рухів, поз, жестів тощо [1, с. 30].

Однією з головних заслуг А. Гуменюка [5] як митця й мистецтвознавця в контексті запропонованої тематики є те, що на основі аналізу текстів народних танцювальних пісень, які супроводжували танці, він розробив власну класифікаційну систему, поділивши хореографічний матеріал за мелодикою на три великі групи: хороводи, побутові та сюжетні танці, якою користуються сучасні українські фахівці.

Створені в Україні мистецькі колективи: ансамблі народного танцю, пісні й танцю на межі ХХ-ХХІ століття являють собою самостійний жанр хореографічного мистецтва, який живе за своїми сценічними законами і має власну специфічну палітру. Пройшовши тривалий шлях свого становлення, органічно пов'язаний з іншими видами мистецтва і, передусім, з музично-пісенним і театральним, що й дало поштовх для появи на «піковій» стадії свого розвитку новій сценічній формі – театру народно-сценічного танцю.

Український народно-сценічний танець на зламі ХХ–ХХІ ст., як синтетичний жанр українського мистецтва, поєднує в собі весь колорит музичної та хореографічної культури, є відображенням духовності нації та її важкої

історичної долі і це мало вплив на творчість народних колективів, які в своїх творах намагались передати і радість від щедрот української землі, і весь смуток від трагічної долі. А тому основними напрямками творчості українських мистецьких колективів ХХ–ХХІ ст. є відродження національних пісенно-танцювальних традицій, відтворення автентичної музики та української танцювальної культури. Що робить розвиток та популяризацію української хореографії сьогодні такою важливою та актуальною. Адже, поки ми пам'ятаємо своє минуле – у нас є шанс на світле майбутнє, а це є серцем народного танцю та пісні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю. Київ : Мистецтво, 1996. 496 с.
2. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю : автореф. дис. ... докт. Мистецтвознавства : 17.00.01. Київ, 1998. 22с.
3. Верховинець В. Теорія українського народного танцю. Київ : Муз. Україна, 1990. 149 с.
4. Гуменюк А. І. Українські народні танці. Київ : Наук. думка, 1969. 612 с.
5. Гуменюк, А. І. Народне хореографічне мистецтво України. Київ : АН УРСР, 1963. 236 с.
6. Рудницька О. Українське мистецтво у полікультурному просторі : навч. посібник. Київ : ЕксОб, 2000. 208 с.
7. Легка С. А. Українська народна хореографічна культура ХХ століття : автореф. дис. ... канд. іст. Наук : 17.00.01. Київ, 2003. 20 с.